

Sygn. akt III USK 147/22

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania E. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23
lutego 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 9 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 34/20,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od odwołującej się E, S. na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krośnie wyrokiem z dnia 22 października 2019 r., IV U 211/19, oddalił odwołanie E. S. od decyzji z dnia 31 stycznia 2019 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w Jaśle stwierdzającej, że wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 listopada 2012 r., a ponadto zasądził od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2021 r., III AUa 34/20, Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie oddalił apelację wnioskodawczynie oraz zasądził od niej na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawczynie podniosła zarzut naruszenia: (-) art. 233 § 1 oraz 327¹ k.p.c.; (-) art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 11 ust. 2 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców; (-) art. 6 k.c.; (-) 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła potrzebą wykładni art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 11 ust 2 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, budzących poważne wątpliwości odnośnie do oceny prowadzenia działalności gospodarczej w kontekście podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresach, gdy przedsiębiorca nie osiąga dochodu lub dochód ten nie pozwala na pokrycie bieżących jej kosztów oraz co do czasu trwania okresu nierentowności firmy, który miałby skutkować wyłączeniem z ubezpieczeń społecznych, a niezależnie od tego - wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czego przykładem są orzeczenia Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 27 sierpnia 2019 r., IV U 372/19; Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27 kwietnia 2021 r., III AUa 804/19; Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 lipca 2020 r., III AUa 334/19 oraz z 9 września 2020 r., III AUa 426/19, a w szczególności uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10, w których ujawniają się diametralne różnice w zakresie sposobu oceny pojęcia działalności gospodarczej na tle elementu zarobkowości w kontekście wysokości zadeklarowanej podstawy wymiaru składek.

Skarżąca podniosła także, że skarga jest oczywiście uzasadniona, a to z uwagi na to, że dokonanie prawidłowej oceny całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie nie mogło prowadzić do wydania zaskarżonego orzeczenia w obecnej jego treści. To właśnie ocena zgromadzonego materiału dowodowego w sposób rażący odbiega od zasad doświadczenia

życiowego, bowiem opiera się wyłącznie na z gruntu błędnym uznaniu, że brak dochodu skutkuje wyłączeniem z ubezpieczenia społecznego, pomimo stwierdzenia, że działalność cechowały wszelkie pozostałe elementy określone art. 3 Prawa przedsiębiorców.

Mając na uwadze powyższe, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez uwzględnienie w całości odwołania wnioskodawczyni oraz o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także o wstrzymanie wykonalności zaskarżonego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o jej oddalenie oraz o zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w Jaśle kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, albo wyeliminowaniem orzeczeń oczywście i rażąco wadliwych. Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Co do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że wynika ona z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane. W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania obarczone jest błędem logicznym, bowiem strona skarżąca w kontekście tych samych przepisów, co do których formułuje tezę o konieczności dokonania ich wykładni z uwagi na poważne

wątpliwości, podnosi również zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, co wzajemnie się wyklucza.

Formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca zmierza w istocie do wykazania, że wykonywana przez nią działalność gospodarcza była prowadzona w sposób zorganizowany, ciągły i w celu zarobkowym, zaś zadeklarowanie maksymalnej podstawy wymiaru składek pozostawało dla takiego stanu sprawy obojętne.

W związku z tym należy zauważyć, że ocena, czy działalność gospodarcza jest rzeczywiście wykonywana, należy przede wszystkim do sfery ustaleń faktycznych, a dopiero w następnej kolejności - do ich kwalifikacji prawnej. Działalność gospodarcza to prawnie określona sytuacja, którą trzeba oceniać na podstawie zbadania konkretnych okoliczności faktycznych, wypełniających znamiona tej działalności lub ich niewypełniających. Prowadzenie działalności gospodarczej jest zatem kategorią obiektywną, niezależnie od tego, jak działalność tę ocenia sam prowadzący ją podmiot i jak ją nazywa oraz czy dopełnia ciążących na nim obowiązków z tą działalnością związanych, czy też nie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2021 r., III USK 127/21, LEX nr 3224271). W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że zarejestrowanie działalności gospodarczej i towarzyszące temu zadeklarowanie nieznajdującej pokrycia w przewidywanych zyskach wysokiej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, a przy tym ze świadomością istnienia przeszkód do prowadzenia tej działalności (np. spodziewane w nieodległym czasie urodzenie dziecka i związana z tym planowana przerwa w prowadzeniu działalności) może wskazywać na intencję (element subiektywny) nie tyle podjęcia i wykonywania zarobkowej działalności gospodarczej o charakterze ciągłym, lecz włączenia się do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2021 r., III USK 127/21, LEX nr 3224271, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 lutego 2021 r., II USKP 21/21, LEX 3119631; z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127; z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). Sąd Najwyższy podkreślał, że nie zasługuje na aprobatę instrumentalne wykorzystywanie regulacji prawnej polegające na zgłoszeniu

podstawy wymiaru składek w oderwaniu od niskich przychodów z działalności. Poza normalne granice ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej wykracza sytuacja stale, skrajnie nieprawidłowa. Polega ona na rozpoczynaniu i utrzymywaniu przez rejestrującego działalność gospodarczą stanu, w którym możliwe do osiągnięcia dochody są znikome w relacji do ponoszonych kosztów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). W konsekwencji w judykaturze Sądu Najwyższego przyjęto także, że ktoś, kto twierdzi, że prowadzi działalność gospodarczą tylko po to, aby uzyskać świadczenia z ubezpieczenia społecznego, w istocie stwarza pozory tej działalności, bowiem nie zmierza do pozyskania zarobku z działalności, co wypacza sens ustawowy tej instytucji prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127).

Z ustaleń faktycznych rozpatrywanej sprawy, którymi na mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany wynika, że wnioskodawczynie w ramach świadczonego w oparciu o umowy cywilnoprawne z O. Sp. z o.o. pośrednictwa ubezpieczeniowego, w ciągu sześciu lat od listopada 2012 r. do końca 2018 r. wystawiła jedynie 13 rachunków, stanowiących podstawę do wypłaty prowizji. Pomimo braku rentowności prowadzonej działalności wnioskodawczynie deklarowała jednocześnie maksymalne podstawy wymiaru składek, które nie odpowiadały jej możliwościom finansowym w okresach poprzedzających wystąpienie niezdolności do pracy (co stanowiło o wypłacie świadczeń na łączną kwotę 429.548,94 zł, przy opłaconych przez nią składkach jedynie w wysokości 19.026,05 zł).

Argumenty wnioskodawczynie zawarte w skardze kasacyjnej zmierzają w istocie do podważenia przytoczonych ustaleń, co na tym etapie procedowania nie jest dopuszczalne, zaś wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparty na art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. sprowadza się do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa i były już wielokrotnie wyjaśniane w orzecznictwie.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Najwyższy w oparciu o art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

